

Grobišča pri Šoštanju (2)

Dopolniti želim članek dr. Janeza Črneja Grobišča pri Šoštanju, ki je bil 3. 3. 2005 objavljen v Demokraciji. V njem avtor omenja tudi Franca Požarja in Milana Razdevška.

Med 133 imeni na spominskih ploščah Žrtve vojne in revolucije na

7. 4

mila 2005

cerkvi sv. Elizabete v Slovenj Gradcu so napisani tudi: Janez Podkrižnik 1910–1950, Franc Šumah 1924–1950

in Mihael Šumah 1905–1950, prebivalci občine Slovenj Gradec, ki so bili v političnih procesih obsojeni na smrt in uradno naj bi bili sredi leta 1950 v Ljubljani tudi usmrčeni. V knjigi Sodni procesi na Celjskem 1944–1951, izdani leta 1995, avtor dr. Milko Mikola omenja, da je bil to eden zadnjih večjih sodnih procesov proti pripadnikom ilegalnih skupin na Celjskem v dneh od 22. do 24. marca 1950 na sodišču v Šoštanju za štirinajstčlansko "Požarjevo skupino".

Enako v knjigi iz leta 1996 Iz arhivov slovenske politične policije dr. Jože Pučnik v poglavju Referat za banditizem opisuje tako imenovano Požarjevo skupino, ki naj bi jo bil organiziral Franc Požar, demobilizirani poročnik JA.

Diplomska naloga zgodovinarke Veronike Kodrun (mentorica dr. Jera Vodusek Starič) iz leta 1999 z naslovom Požarjeva skupina – Križarski kmečki upor ali udbovska provokacija pa z dokumenti in pričevanji razkriva podlost in metode udbovskega terorja in politično farsa sodišč za zastraševanje revnega kmečkega podeželja. Razgibana biografija Franca Požarja (rojen 1922 v Sodražici) navaja, da je bil komandant 1. bataljona Šercerjeve brigade, nato komandant 1. bataljona Tomšičeve brigade, omenjen v knjigi Veliki finale na Koroškem, po odsluženju JA zaposlen na ministrstvu za notranje zadeve, nato zaradi prevar in kraje prestal celo dve in pol leti zapora ... Konec leta 1949, po prihodu iz zapora, pa se začne zgodba "Požarjeve skupine" na najrevnejšem kmečkem hribovskem območju okraja Šoštanj, kamor je tedaj spadala tudi občina Slovenj Gradec. Od vojne izčrpanemu podeželju je obvezna oddaja povzročala dodatno nezadovoljstvo in je postalo lahek plen hujšakcev. Kot piše Črnej, je "Požarja vodila ista hobotnica in takšne so bile metode in kul-

tura Titovih oblastnikov". Tudi avtorica diplomske naloge že v naslovu izrazi trditev "udbovska provokacija". Da je bil Požar udbovski agent, v dosegljivih dokumentih seveda ni nikjer zapisano, je pa dokaz, da so se že po dveh mesecih njegovega pojavljanja na omenjenem območju, to je konec februarja 1950, začele aretacije kmečkih delavcev in malih kmetov in zadnji, štirinajsti, je bil Franc Požar. Tridnevni sodni proces marca 1950 v Šoštanju je z javnim ozvočenjem mesta posnemal znane ljubljanske procese. Obsojenci so bile prilagojene tistemu času: štirje obsojeni na smrt, drugi pa na 11 do 18 let zapora in odvzem premoženja. Trije na smrt obsojeni so zapustili dvanajst mladoletnih otrok. Družini, v kateri je bilo pet otrok, med njimi trimesečni dojenček, so za cela štiri leta zaprli mater, otroke pa posamično razdelili po hribovskih odročnih kmetijah. To so grozljive življenjske tragedije, ki sem jih tudi osebno poslušala ob popisih zamolčanih žrtev revolucije na območju občine Slovenj Gradec.

In še o Milanu Razdevšku! Kot piše Janez Črnej, je Razdevšek okaral svojega partizanskega tovariša, čemu išče grobišča in dela s tem škodo ugledu partizanov. Kako lahko govori o ugledu, ki je zgrajen na laži, kraji in ubojih! Zaradi "ugleda" ZB NOV, katerega pomemben član UO je tudi imenovani, so bila nasprotovanja za postavitev spominskega znamenja zamolčanim žrtvam v Slovenj Gradcu nad demokratičnimi pravicami izvoljenih občinskih svetnikov. Ta agonija je trajala celih devet let. Po predstavitvi zgodovinske študije mag. Linasija leta 2002 Žrtve vojne na območju občine Slovenj Gradec mi je Milan Razdevšek napisal pismo kot odgovor na moj komentar na javni predstavitvi knjige. Navajam značilen odstavek: "Imam določena trdna načela. To pa je na-

» rodnoosvobodilni boj, ki je bil tu na Štajerskem in Koroškem le v borbi zoper okupatorja in nič drugega. Mi in prebivalstvo, ki je masovno sodelovalo z nami, smo imeli ves čas v mislih le to kot našo izključno in primarno nalogo ...» In zakaj je partizanska stran med vojno usmrtila 53, po vojni pa 80 prebivalcev občin Slovenj Gradec in Mislinja, ki so napisani na spominskih ploščah v Slovenj Gradcu? Moj komentar je: zaradi ugleda NOB!»

V Večeru in Viharniku so lani ob 80-letnici Milana Razdevška med pohvalnimi deli zapisali tudi to: rojen v Ponikvi (kjer je Črnej iskal grobišče), bil obveščevalec Tomšičeve brigade (tam je bil komandant Franc Požar). In še spisek priznanj: red za hrabrost, red zaslug za narod s srebrno zvezdo, red dela z zlatim vencem, red republike z bronastim vencem, zlata plaketa ZZB NOB.

Zato sem prepričana, da Milan Razdevšek zelo spominja na sodnika borca Vrhunca iz Možinovega dokumentarca Dosje - Moč preživetja. Lažejo in spomin jih je zapustil. Samo zaradi ugleda NOB!

Vida Vrhnjak Duler, Slovenj Gradec